

# A jövő tudósai

## BEVEZETŐ

*Tisztelt Olvasó!*

A kutatók utánpótlásával – fiatal tudósokkal foglalkozó melléklet huszonegyedik számában elsőként *Fuszek Csilla* és *Lovassy Tamás* mutatják be a Csányi Sándor és Demján Sándor által kezdeményezett tehetséggondozási programokat. Ezt követően *Bereczki Kinga* ad tájékoztatást a sepsiszentgyörgyi Amóba Alapítvány munkájáról. Végezetül

pedig *Mező Ferenc* számol be a debreceni Kocka Kör működéséről. Kérjük, ha a nők tudományban betöltött helyzetével vagy az ifjú kutatókkal kapcsolatos témában bármilyen vitázó megjegyzése, javaslata lenne, keresse meg a melléklet szerkesztőjét, Csermely Pétert a [csermely@puskin.sote.hu](mailto:csermely@puskin.sote.hu) emailcímen.

*Csermely Péter*

az MTA doktora

(Semmelweis Egyetem, Orvosi Vegytani Intézet)

---

## CSÁNYI ALAPÍTVÁNY A GYERMEKEKÉRT

Dr. Csányi Sándor, az OTP elnök-vezérigazgatója vallja, hogy az anyagi jólét és az ezzel járó ismertség kötelezi az embert, hogy fokozott felelősséggel forduljon a környezetében megtalálható problémák felé. A társadalmi felelősségvállalás kiemelkedő példájaként 2005-ben magánvagyonából, egymilliárd forintos alaptőkével, létrehozta a **Csányi Alapítvány a Gyermekéért** kiemelten közhasznú alapítványt.

Az alapító mindig is fontosnak tartotta, hogy igazi értékek – tehetséges gyermekek, értékes emberek és értékes alkotások – ne vesszenek, ne kallódjanak el Magyarországon, ugyanakkor régóta foglalkoztatta a rászoruló, a hátrányos helyzetűek valamilyen formában való megsegítésének gondolata. E két alapelv mentén állt össze az alapítvány tevékenység-

rendszere, majd az elmúlt két év során kikristályosodott fő irányvonala, a hátrányos helyzetű gyermekek tehetséggondozása.

Az Alapítvány tehetséggondozó programjának célkitűzése, hogy hátrányos helyzetű, tehetséges gyermekek életútjának, egy-egy alapvető életszakaszának végigkísérése keretében segítse a gyermekeket szociokulturális hátrányaik leküzdésében, tehetségük kibontakoztatásában.

Ez a hosszú távra tervezett feladatvállalás a tehetséggondozó programok között egyedülállónak számít Magyarországon. A gyermekek támogatása tízéves kortól (5. osztálytól) kezdődik, különböző életszakaszokban és iskolatípusokban más-más módon és más-más eszközökkel folytatódik, amíg fiatal felnőttként a támogatottak a munkaerőpiacra nem kerülnek. Ez gyermekeként jelenthet akár tizenegy-tizennégy évet is. A programelemek kidolgozásában, azok megvalósításában te-

hetség gondozásban elismert szakemberek és pedagógusok vesznek részt; különösen ki kell emelni a kuratórium szakembereinek segítségét, a Debreceni Egyetem pedagógiai-pszichológiai tanszék és a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács munkájában való részvételt.

Az alapítvány elsősorban két megyében kezdte meg a működését: Somogyban két központtal (Nagybajom és Kaposvár), Jász-Nagykun-Szolnok megyében, a Jászágban pedig Jászberény központtal. 2007-ben az alapítvány kiterjesztette működését Baranya megyére, Pécs központtal. Jelenleg 84 gyermek (10–13 éves korig) tartozik a támogatottak közé. Az alapítvány középtávú (négyéves) tervei között szerepel a gyermekek létszámának megduplázása, a tevékenységéhez kapcsolható földrajzi kiterjedésének kiszélesítése, hosszú távú tervként pedig az országos elterjedtség a cél.

A támogatottak körének kiválasztási folyamata a tehetség gondozó program szempontjából kulcsfontosságú kérdés. Az alapítvány, céljaival összhangban, a földrajzi meghatározottság mellett két, a köztudatban és a szakirodalomban is többféle képpen értelmezett kritériumot vesz figyelembe a gyermekek kiválasztásánál. A tehetség fogalom értelmezésénél segítséget nyújt az a kuratóriumi döntés, hogy az alapítvány elsődlegesen az intellektuális tehetség gondozására fektet nagy hangsúlyt, természetesen nem kizárva azt, hogy tehetséges diákjai kiemelkedő művészeti vagy sportteljesítményei elérését is támogatja.

A kiválasztásra kerülő gyermekek életkorából adódóan általánosságban véve leginkább még csak tehetségigéretekről, szunnyadó tehetségekről beszélhetünk. A programban elsősorban alkalmazott tehetség fogalom a Renzulli-modell, ennek alapján állították össze a programba való beválogatásnál használt pszichológiai tesztekkel is.

A gyermekek szegénységének és hátrányos helyzetének megítélésakor útmutatást nyújt a törvényi definíció, ugyanakkor egyedi elbírások alapján egyéb tényezők is szerepet játszhatnak (például: árvaság, betegség stb.). Összefoglalva elmondható: az alapítvány célja, hogy azokat a gyermekeket segítse, akik rossz anyagi körülmények közt élnek, esetenként rendezetlen családi háttérrel. Szociálisan kiszolgáltatott helyzetben vannak, valamint környezetük antiszociális, nem engedi kibontakozni a gyermek tehetségét, vagy hátráltatja fejlődését.

A kiválasztási folyamat során mindkét alapkritérium (tehetség/hátrányos helyzet) felismerésében kiemelkedő szerepet kapnak az alapítvány mentorai, az alapítvány tevékenységi körét érintő iskolák pedagógusai, a helyi családsegítők, hiszen ők azok, akik közvetlenül figyelemmel kísérik egy-egy térségben a gyermekek fejlődését, ismerik a családokat, a gyermekek körülményeit. A tanulók számára egy-egy adott földrajzi térségben meghirdetett pályázat feltétele, hogy a tehetség gondozó programba delegált legyen a gyermek, azaz pedagógus ajánlja őt. Az ajánlott tanulók közül szakemberek által összeállított írásbeli és szóbeli teszteken nyújtott teljesítmény és hátrányos helyzet megléte a meghatározó. A hátrányos helyzet megítélésében a javasolt gyermekeknél tett családlátogatás és az iskolai jellemzések, igazolások segítenek. A szakemberek értékelő összefoglalója után a kuratórium dönt arról, hogy kik kerülnek a tehetség gondozó programba. A bekerülést a gyerekekkel és a gyerekek szülei-vel kötött, az alapítványi támogatási rendszert bemutató szerződés erősíti meg.

A kiválasztási folyamatot segíti, hogy az Alapítvány azokban a térségekben, ahol tehetség gondozó csoportot akar indítani, az Ala-

pítvány tevékenységéről és a kiválasztási folyamatról tájékoztató értekezleteket tart az ott dolgozó általános iskolai igazgatók és 4. osztályos osztályfőnökök számára.

A programban folyó szakmai munka a gyermekek életkorától függően alapvetően három nagyobb egységre bontható: általános iskola felső tagozata, középiskolai, egyetemi-főiskolai évek. Részletesen még csak az első szakasz kidolgozottságáról beszélhetünk, azonban a program alapelvei mindegyik szakaszban azonosak.

A legfontosabb, mindvégig érvényesülő alapelvek a Csányi-programban:

- 1.) az alapítvány különböző tevékenységével a tehetség, alkotás, tudás értékét elismerő értékrend közvetítésének felvállalása;
- 2.) személyre szabott, a gyerek egyedi fejlődési ütemét figyelembe vevő, az erős és gyenge oldalait egyaránt fejlesztő, egyéni fejlesztési tervek alapján történő tehetség-gondozás megvalósítása;
- 3.) életkori sajátosságokhoz kötődve a gyermekek személyiségének és szociális szférájának fejlesztése, lehetővé tétele és elősegítése a motiváció, a szívósság, kitartás felkeltésének, megőrzésének és fejlesztésének;
- 4.) folyamatos figyelembe vétele a tanuló szocio-ökonómiai státusából adódó hátrányainak, és ezeknek személyre szabott módon való kompenzálása (például természetbeni támogatások);
- 5.) a program elsősorban a családi körön kívül megtapasztalható, a közoktatást kiegészítő ismeretek és jártasságok megszerzéséhez és ezeken keresztül támogatottjai tehetségének kibontakoztatásához járul hozzá, de szorosan együttműködve a családdal és a gyermekek iskolájával (például direkt tudást fejlesztő programok);

6.) a kiválasztás sikerének, a diákok fejlődésének (a program sikerességének) rendszeres hatásvizsgálata.

Az alapítvány működéséhez kapcsolható térségekben a programba beválogatott gyermekek fejlesztését, életét egy-egy kiscsoportba (12-17 fő) szervezve egy-egy mentor felügyeli. Az alapítványnak dolgozó szakemberek segítségével ők állítják össze a gyermekek egyéni fejlesztési terveit, megszervezik az egyéni vagy csoportban történő fejlesztő foglalkozásokat, kulturális és sportprogramokat, kirándulásokat stb. Ők tartják a kapcsolatot a gyermekek életének főszereplőivel, a szülőkkel, az iskolával. A mentorok az első években a tehetséggondozó program lelkei, kiemelkedően fontos szereplői. Munkájuk minél magasabb színvonalon való elvégzése céljából az alapítvány a megfelelő továbbképzéseket folyamatosan biztosítja.

Az alapítvány, a mentorok tevékenysége a különböző régiókban található – vagy az alapítvány tulajdonában lévő, vagy bérelt – Közösségi Házak köré szerveződik. Itt van lehetőség a csoportos foglalkozások, szülői értekezletek megtartására, e mellett pedig a helyi közélet, közösség legalkotóbb erőivel való kapcsolattartásra. A Közösségi Házak és a mentorok a programon belül egymást is segítő hálózatot alkotnak.

**Az alapítvány középtávú tervei között szerepel, hogy Közösségi Házai a későbbiek folyamán tehetségpontokká váljanak, s mint ilyenek helyi közösségformáló gócpontokká fejlődjenek, kisugározzák a Csányi Alapítvány szellemiségét, befogadják a helyi közélet, közösség legalkotóbb erőit, és kézzelfogható, gyakorlatias fogódzókat adnak a programban részt vevő gyerekeknek, és elindítsák a gyerekeket tehetségük gyakorlatilag is hasznosítható erőforrásként való felhasználása felé.**

A csoportot vezető mentor közreműködésével a tehetséggondozó program más szinteken is megvalósulhat, a gyermekek iskolájában, az iskolához kapcsolódó pedagógusok, másrészt az adott településen, a fejlesztő programba bevonható szakemberek révén is.

Az alapítvány az oktatáshoz kapcsolódó tevékenységeinek/moduljainak is van néhány meghatározó alapelve. Kiemelten fontos, hogy a diákok minél előbb, tizennégy éves korukra képesek legyenek angol nyelven, középszinten kommunikálni. Ennek eléréséhez az alapítvány szakemberei átfogó, több formában megvalósuló (*online* programok, szaktáborok, utazások) nyelvoktatási stratégiát dolgoznak ki. A tanulás tanulása és más direkt gondolkodást, tanulást fejlesztő vagy kommunikációs tréningek alapelemei az alapítvány oktatási modulrendszerének.

Pénzügyi erőforrásait az alapítvány több oldalról biztosítja, a támogatásokkal növelt alapítói vagyon mindenkori hozamából, illetve különféle évenkénti adományokból gazdálkodik. Az alapítvány iránti nagyfokú ér-

deklórást igazolja, hogy az elmúlt években egyre több magánszemély és nagyvállalat is csatlakozott támogatóként, gyarapítva ezzel is a rászoruló gyerekek fejlesztésére fordítható forrásokat.

Az alapítvány egy honlapot is működtet, ahol folyamatosan megjelennek a program aktualitásai, hírei stb. ([www.csanyialapitvany.hu](http://www.csanyialapitvany.hu)). Legfőbb döntéseket kuratóriumának tagjai hozzák: Csányi Péter és Csányi Attila, a népszerű zenész Sztevanovity Zorán, Pataki Ágnes producer, dr. Gödény Mária orvos, John Charody magyar származású ausztrál üzletember, dr. Radoszav Miklós, a Fővárosi Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat általános igazgatóhelyettese és Karsai Béla, a Karsai Holding elnöke. A kuratórium elnöke, aki egyben az alapítvány szakmai munkájának irányítója, az alapító felesége, Csányi Erika.

*Fuszek Csilla*

ügyvezető igazgató

(Csányi Alapítvány a Gyermekekért)

[fuszekcs@csanyialapitvany.hu](mailto:fuszekcs@csanyialapitvany.hu)

## ÚJ COMENIUS PROGRAM

Demján Sándort a hazai viszonyok közelebbi megismerése készítette 1994-ben a Demján Sándor Alapítvány megalapítására. Az Alapítvány csaknem másfél évtizedes tevékenysége során megszámlálhatatlanul sok embernek, szervezetnek, csoportnak és támogatásra érdemes, hasznos ügynek nyújtott segítséget a legkülönbözőbb formákban és módon. A vezető magyar üzletembert mindig meg lehetett keresni, és meg is lehetett találni a legváltozatosabb kérésekkel, kérelmekkel. Ahol és amikor lehetett: mindig segített. Sokszor saját maga találta meg azokat a szerencsétlen sorsú embertársainkat, akik már kérni sem mertek.

Az elmúlt két-három évben azonban már olyan mennyiségben érkeztek kérelmek és pályázatok, hogy valamilyen formában korlátok közé kellett szorítani, új mederbe kellett terelni a segítő tevékenységet. Az alapító úgy gondolta, hogy ezentúl társadalmi támogató programjai fókuszában egyrészt a magyar szellemiség értékeinek megőrzése, a magyar kultúra, tudomány, oktatás, sport és művészetek fejlesztése melletti elkötelezettsége folytatódik, míg másrészt az eddigieknél is sokkal nagyobb figyelmet fordít a tehetséges, rászoruló diákok esélyegyenlőségi felzárkóztatásának támogatására. A magyar szellemiség eredményeinek értékeit közvetítő támogatást a Prima Primissima Alapítványon keresztül a

Prima Primissima Díj tíz éven át történő biztosításával nyújtja, míg a magyar oktatásban résztvevők ösztöndíj-támogatását a Demján Sándor Alapítvány hivatott megvalósítani.

A vezető magyar üzletember 2006. július 4-én, a Magyar Vállalkozók és Munkáltatók Szövetsége (VOSZ) kibővített elnökségi ülését követően ismertette átfogó, társadalmi támogató programsorozatát. Ebben öt évre szólóan több mint nyolcmilliárd forintot különített el oktatási, kulturális, szociális, esélyegyenlőségi felzárkóztatási célokra. A program kiemelkedő eleme az ún. *Új Comenius Program*, amelynek keretében Demján Sándor vállalta, hogy öt éven keresztül évente kétezer, a magyar felsőoktatás meghatározott oktatási intézményeiben nappali tagozatos tanulmányokat folytató, rászoruló és tehetséges hallgatónak nyújt ösztöndíjat annak érdekében, hogy segítse tanulmányaik eredményes folytatását. Azért meghatározott oktatási intézményekről szolt, mert – szem előtt tartva a magyar gazdaság versenyképességének helyreállításához szükséges minőségi szakemberképzést – mindenekelőtt a természettudományos oktatásban, illetve a gazdaságot (így a versenyképességet is) közvetlenül segítő, támogató tanulmányi szférákban kívánt hathatós támogatást nyújtani. Így a mérnökképzésben, az orvosképzésben, valamint a közgazdász- és gazdasági menedzserképzésben résztvevők részesülhettek mindeddig az *Új Comenius Program* keretében megalapított Demján-ösztöndíjakkól. Az ösztöndíjasok a szorgalmi időszakra havi húszezer forint ösztöndíjban részesültek, ami egy tanévre szólóan hallgatónként kétszázezer forint támogatást jelentett.

Az *Új Comenius Program* elindult a 2006/2007. tanévben, s általánosságban elmondható, hogy az első évben érintett mind a nyolc felsőoktatási tanintézményben pozitív fogadtatásra talált. A hallgatói önkormányzatok nagy felelősségtudattal és teljes önállósággal döntöttek az ösztöndíjasokról. A 2007/2008. tanévben kisebb változások lesznek a felsőoktatási intézmények ösztöndíjasainak számhatárai tekintetében annak érdekében, hogy még több intézmény bevonásra kerülhessen. Fontos új elem, hogy a Szent István Egyetemen folyó környezetvédelmi szakemberképzésben résztvevők is pályázhatnak.

Összességében megállapítható, hogy az *Új Comenius Program* jelentős hozzájárulás a hallgatók életkörülményeinek javításához, abból a célból, hogy a megélhetési nehézségek ne érintsék hátrányosan tanulmányi erőfeszítéseiket, szakmai felkészülésüket. A program ugyanakkor illeszkedik azoknak a támogatásoknak a sorába, amelyek értékarányosan orientálnak a magasabb minőségi képzés és a társadalmi hasznosság irányába. Kimagasló jelentőségű, hogy előmozdítja a tehetséggondozás, a tehetségekkel való koncentrált törődés ügyét, amely a tudásalapú társadalomban megkerülhetetlen. A magyar szellemiség értékeinek megőrzése, azok továbbfejlesztése alapvető nemzeti érdek és stratégiai fontosságú kérdés.

*Lovassy Tamás*

a Demján Sándor Alapítvány  
Kuratóriumának elnöke  
tlovassy@trigranit.com

## A SEPSISZENTGYÖRGYI AMŐBA ALAPÍTVÁNY

Az Amőba Oktatási Központ alapvetően a modern kompetenciák fejlesztésére fekteti a hangsúlyt, így informatika, nyelv- és gazdasági területeken szervez tanfolyamokat. Nagy hangsúlyt fektetünk az oktatás minőségére, saját fejlesztésű képzésprogramjaink vannak, a hallgatók nyomdai kivitelezésű tankönyvekből tanulnak, az oktatás feltételei pedig megfelelnek az európai szintű követelményeknek. Jelen pillanatban a központnak huszonnyolc külső munkatársa van, mind szakképzett, gyakorlott oktatók és állandó adminisztrációs személyzete, amely a képzések háttér munkáját koordinálja és felügyeli.

Az aktív pályázati tevékenységnek köszönhetően több száz pedagógus, diák, önkormányzati tisztviselő vett részt szakmai fejlesztő képzéseken, országosan elsőként kapták kézhez az európai ECDL-számítógépezői jogosítványokat. 2000 óta kiépült egy országos virtuális iskolahálózat a *Global Teenager* nemzetközi ifjúsági projekt keretén belül, Románia legnagyobb és egyetlen ilyen hálózata. Huszonnyolc líceum közel 600 diákja és 56 pedagógusa vesz részt benne, évente kétszer, egyenként három hónapos irányított tanulási folyamatokban, az ún. *tanulói ciklusokban*. A résztvevők hatékony tanulási módszerrel ismerkednek meg, és ezzel párhuzamosan sokoldalúan fejlesztik készségeiket. A projektet az Amőba a hagyományos iskolai oktatás korszerűsítésére és fejlesztésére használja.

A jövőre vonatkozó tervek között szerepel a szakképzések bővítése, infrastrukturális fejlesztések és a minőségbiztosítás bevezetése. Mindezen célkitűzések azonban egy nagyobb lélegzetvételű tervhez kötődnek, és pedig egy színvonalas Kárpát-medencei felnőttképzési

hálózat és szolgáltatási rendszer kiépítéséhez, amely *Pannonforrás* néven válik majd ismertté a közönség számára.

A *Global Teenager* olyan ifjúsági, kommunikációs projekt, amely nemzetközi szinten az interkulturális kapcsolatok erősítését célozza. Internetes platformon keresztül, irányított tanulói folyamatok keretén belül zajlik a tevékenység, diákcsoportok, a világ különböző országaiból közösen, témákat dolgoznak ki, és következtetéseiket a ciklus végén összegzés formájában foglalják össze. A témák előre meghatározottak, a kommunikáció opció szerint angol, spanyol és francia nyelven folyik. ([www.globalteenager.org](http://www.globalteenager.org))

A projektet a holland külügyminisztériumnak alárendelt *International Institute for Communication and Development* intézet fejlesztette ki, és irányítja nemzetközi szinten 1998 óta. 2003-tól társszervezetként bekapcsolódott a *SouthNet Africa*, amely a *Global Teenager* jelenlegi nemzetközi koordinátora. Három kontinens 21 országa vesz részt a projektben, a ciklusokban részt vevő diákok száma ötezer fölött van. A *Global Teenager* jelenleg a világ legnagyobb virtuális iskolahálózata.

Románia 2000-ben csatlakozott a programhoz, az országos koordinációval a holland intézet az Amőba Alapítványt bízta meg. A hat év alatt több mint ezerötven diák és negyvenöt tanár kapcsolódott a tanulói ciklusokba, amelyek évente kétszer (március, szeptember), egyenként három hónapos időtartammal szerveződnek. Összesen tizennégy ciklus bonyolódott, jelenleg tizenkilenc iskola alkotja a romániai GTP virtuális hálózatot. A program tevékenységei közé tartoznak még:

- Tanár–diák képzések (informatika, idegen nyelv)
- Nemzetközi minősítések (ECDL, Pitman, ECL)

- Nyári táborok
- Projekt nyílt napok
- Kiértékelő és bevezető műhelygyakorlatok, iskolai koordinátorok számára.

A projekt jelentősége elsősorban abban áll, hogy jellemzőinek megfelelően korszerűsíti a hagyományos iskolai oktatást. A tanárok elsajátítják a modern eszközök használatát, ezáltal hatékonyabbá teszik órai tevékenységüket. A diákok *e-learning* rendszerű tanulásal ismerkednek meg, egyben fejlesztik nyelvi és számítógépes ismereteiket, és más országok hagyományaival, kultúrájával ismerkednek meg. A GTP-projektnek köszönhetően diákok és tanárok tucatjai szereztek meg az ECDL-nemzetközi számítógépes bizonyítványt, elsők között az országban. Az első ECDL-jogosítványt három diák kapta meg 2002-ben, Romániában az ECDL-program hivatalosan 2003-ban indult be. Ugyancsak több tanár szakmai továbbképzőn vett részt, tanárok és diákok nemzetközi bizonyítványt szereztek angol nyelvből.

A GTP-projekt eredményei: **oktatás korszerűsítése** (multimédia terem – Székely Mikló Kollégium, Sepsiszentgyörgy), **felnőttképzési rendszer beindítása** (Baczkamadarasi K. Gergely Református Kollégium, Székelyudvarhely), **nemzetközi vizsgarendszerek** (ECDL, ECL) **bevezetése és működtetése** (Református Kollégium, Szatmárnémeti, Nagy Mózes

Gimnázium, Kézdivásárhely, Márton Áron Líceum, Csíkszereda), **szakmai fejlesztés** (külföldi ösztöndíj – tanulmányútra, szakmai előléptetés – tanfelügyelőség), **technikai fejlesztés** (számítógépterem berendezése, internetre kapcsolódás – iskoláknak, modern technikai eszközök). A program finanszírozását a hollandiai IICD intézet biztosította.

A *Global Teenager* jelen pillanatban Romániában tizenkilenc iskolát, azon belül ciklusonként több mint ötszáz diákot és hatvan koordinátor tanárt érint. Komoly struktúra alakult ki, amely a hagyományos iskolai oktatás korszerűsítését célozza. 2006-tól kezdődően magyarországi iskolák is csatlakoztak a hálózathoz, jelenleg két budapesti és egy vidéki iskola vesz részt a GTP-projektben.

A rendszer további fenntartása és működtetése felelősségteljes feladat. 2005-től kezdődően megszűnt a külföldi finanszírozás, ennek következtében belső forráslehetőségek felkutatása a cél. A projekt éves költségvetése 15 ezer euró, amelyet központi alapokból szeretnénk biztosítani. Ezért szívesen veszünk minden olyan információt és lehetőséget, amely segít bennünket abban, hogy biztosítsuk a GTP-projekt folytonosságát Romániában.

*Bereczki Kinga*

igazgató

(Amóba Alapítvány, Sepsiszentgyörgy)

bkinga@amoba.ro

## A KOCKA KÖR TEHETSÉGGONDOZÓ KULTURÁLIS EGYESÜLET

A Kocka Kör 1998-ban jött létre a tudományok és/vagy sportok és/vagy művészetek terén tehetséges személyek kutatása és támogatása céljából. Érdemes talán egy kis névmagyarázattal is szolgálni, hiszen az az egyesület

alapító filozófiáját is megmutatja: a „tehetség” és a „kocka” között a sokoldalúságra vonatkozó, valamint az élvonalbeli teljesítmények és a csúcsteljesítmények lehetőségére utaló metaforák vonnak párhuzamot. A kockának „sok” oldala van – a „sokoldalú” tehetségek kutatása, fejlesztése nemcsak szép pedagógiai, pszichológiai feladat, hanem egy változékony gazdasági, társadalmi környezetben a túlspe-

cializálódással járó és hosszabb távon akár a munkaerőpiacról történő kiszorulást okozó problémák megelőzésére irányuló tevékenység. Az élvonalbeli és csúcsteljesítmények kutatása, facilitálása szintén nem öncélú feladat, hanem összetársadalmi vagy globális érdekeket szolgálhat. Az egyesület nevében a „kör” a tehetséges, tehetségkutatással foglalkozó személyek közösségére utaló kifejezés.

Az egyesület a tehetségazonosítás három formájában van jelen: (1) egyének felkutatása, tehetségterületeik feltárása; (2) részvétel köz- és felsőoktatási intézmények tehetséggondozó programja beválogatásának és hatásvizsgálatainak megvalósításában; (3) civil szervezetek felkérésére történő tehetségazonosító és/vagy beválogató vizsgálatok végzése. Mindezt a következő tevékenységi formák segítik:

- a.) heti/havi rendszerességű körök (jelenleg: harcművészeti kör, kaszkadőr kör, filmalkotó kör, informatikai kör);
- b.) alkalmi programok (például: Különleges Sportok Fesztiválja, Kocka Köri Estek, nyári táborok, tanulmányi módszertani tréningek, kommunikációs tréningek, kreativitásfejlesztő tréningek);
- c.) tanácsadás (pályaorientáció, karrier tanácsadás, pszichológiai tanácsadás);
- d.) közvetett módon, a nevelőtestületeknek, szülői fórumoknak tartott ismeretterjesztő/tanácsadó jellegű előadások tartása;
- e.) publikációs, megnyilatkozási lehetőségek nyújtása (könyvek, tanulmányok vagy novellák megjelentetése/megjelenésük elősegítése, képzőművészeti tárlatok szervezése/elősegítése; zenei videoklipek forgatásának szervezése/elősegítése; fellépési lehetőségek szervezése, konferenciaszervezés és támogatás).

Aktuális tudományos, művészeti és sportprojektjeink közös jellemzői: törekszünk az

interdiszciplináris és/vagy határterület jellegű témák választására; olykor nem (vagy nemcsak) a projekt végeredménye, hanem „melléktermékei” a lényegesek. Futó, illetve a közeljövőben induló projektjeinket a következőkben foglalom össze.

#### *Tudományos (K+F) projektek*

A *Tanulásfejlesztés* projekten belüli K+F területek: tanulási diagnosztikai teljesítményteszt fejlesztése; tanulásfejlesztő feladat(sor)ok fejlesztése; tanulás módszertani nemzetközi összehasonlító vizsgálatok.

A *Manipulált emberi kapcsolatok* projekten belüli K+F területek: a privát és az üzleti életben hatékony kapcsolatalkotási praktikák feltérképezése, s fejlesztőprogram összeállítása; társkereső hirdetések tartomelemzése; a munkaerő-piaci kereslet személyiségideáljának és a munkaerő-piaci kínálat személyiségprofiljának összehasonlító vizsgálata; a közoktatási intézmények nevelési/pedagógiai programjának elemzése, s összevetése a munkaerő-piaci kereslet személyiségideáljával.

A *Lélektani hadviselés* projekten belüli K+F területek: a NATO PSYOP (PSYOP – Psychological Operation, lélektani művelet) dokumentumokban alkalmazott pszichológiai fogalmak/jelenségek hadtörténelmi példatárának összeállítása, gyakorlati alkalmazási lehetőségeinek, hatásvizsgálatuk módjainak összeállítása; PSYOP-kultúrtörténelmi elektromos adatbázis létrehozása.

Az *Űrkutatás* projekten belüli K+F területek: építkezés és energiagazdálkodás nem földi környezetben; a világűr környezetvédelme; csillagászati háttérű pánikjelenségek kultúrtörténelmi feldolgozása; kozmikus világképek alakulásának kultúrtörténete.

Az *Intelligens műszerek* projekten belüli K+F területek: intelligens mütüdő; intelligens



műszív; elektromos szervek; intelligens művégtagok; a „kiborg”-koncepció kultúrtörténete, jövője.

A *SoftParade* (szoftverfejlesztési) projekten belüli K+F területek: *Split Brain* matematikai statisztikai tanácsadó szoftver; *Ceremóniamester* rendezvényszervező szoftver; *Tehetség tanácsadó* szoftver; *Képességfejlesztő játéksalád* szoftvercsomag.

*Tehetséges magyarok I.* – *Tudósok* című könyv összeállítása, megjelenítése.

### *Művészeti projektek*

Művészeti tevékenységünk az *irodalom* terén: sci-fi és/vagy kultúrtörténeti novellák írásának facilitálása; e novellák megjelenítéséhez tanácsadás és közreműködés.

Művészeti tevékenységünk a *képzőművészetek* terén: *Szabad és Komisz Comics Asszociációk* utazó képregény-kiállítás; *Komikus Tudomány* – témaspecifikus komikus karikatúrák, képsorok alkotása tudományos konferenciák kiegészítő programjaként, publikációk illusztrációjaként; könyvillusztrációk készítése; hobbyfestészeti stúdium és kiállítások facilitálása.

Művészeti tevékenységünk a *filmművészetek* terén: a Graftech reklámstúdió közreműködésével ismeretterjesztő- és játékfilmek alkotása, kezdő zenekarok videoklipjének forgatása; lehetőség esetén amatőr és profi filmkészítőkhöz csatlakozunk (például a *Kisváros* sorozat három epizódjában mintegy száz statisztát, néhány kaszkadőrt, kaszkadőr-koordinátort szerepeltettünk).

Művészeti tevékenységünk a *mozgásművészetek* terén: harcművészeti és kaszkadőrbe mutatók szervezése, tartása.

*Tehetséges magyarok II.* – *Művészek* című könyv anyagának összeállítása, megjelenítése.

### *Sportprojektek*

Sportpszichológiai, -élettani kutatások: mentális tréning szerepe a sportteljesítményben; lélektani hadviselés a küzdősportokban; az endogén opiátok felszabadításának folyamatai, lehetőségei; „extrém teljesítményelvárások – extrém önértékelési zavarok” vizsgálata.

Kaszkadőr-alapképzés és bemutatók tartása. Önvédelmi oktatási program és módszertan kidolgozása öt szinten: elméleti képzés (elsősorban az atrocitások megelőzésében, egészségügyi, pszichológiai és jogi vonatkozásaiban; az agressziót kerülő konfliktusmegoldás lehetőségeire történő felkészítés – tízórás kurzus); alacsony és közepes intenzitású atrocitások diplomatikus kezelésére történő felkészítés (tízórás kurzus); a jogos önvédelem határain belül történő közelharc felkészítés (min. két féléves képzés); harcművészeti képzés amatőr felhasználóknak (kb. tíz féléves képzés); harcművészeti és kaszkadőrsportbeli képzés professzionális felhasználóknak (fegyveres erőknak, kaszkadőröknek, harcművészetek iránt mélyebben érdeklődőknek) szóló kb. tíz féléves képzés + speciális modulok (lovaglás, autó-motor technikai vezetés és látványelemek, vízi és víz alatti közelharc, rendészeti közelharc, katonai közelharc, alpin technikák stb.).

*Tehetséges magyarok III.* – *Sportolók* című könyv összeállítása, megjelenítése.

A fenti projektek (és általában az egyesületi tevékenység) finanszírozását legfőbbképpen a tagság, illetve a partnerek önkéntes munkája teszi lehetővé. Ezen túlmenően a szolgáltatásokból származó bevételek, az adók 1 %-ából befolyó szerény összeg (a Kocka Kör közhasznú szervezet, így jogosult az 1 %-ra), illetve a pályázati tevékenységből származó

források állnak rendelkezésre. Végül: büszkék vagyunk arra, hogy a Kocka Kör által kiadott tehetség-témakörrel kapcsolatos könyvek (például: *A tehetség tanácsadás kézikönyve*; *Kreatív és iskolába jár!*; *Tanulásfejlesztés az IPOO-modell alapján*) elnyerték a Debreceni Tudományos Akadémiai Bizottság DAB-díjait, az ország több tanárképző intézményében, tanártovábbképző programjában szere-

pelnek kötelező vagy ajánlott irodalomként. Szeptembertől a kör a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács ([www.tehetsegpont.hu](http://www.tehetsegpont.hu)) tagja lett – bízunk benne, hogy a tehetségügyet e fórumon keresztül is szolgálhatjuk.

*Mező Ferenc*

PhD, a Kocka Kör elnöke, (Debreceni Egyetem,  
Pedagógiai-Pszichológiai Tanszék)  
[mezof@freemail.hu](mailto:mezof@freemail.hu)

